

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cooperatio cum parato ad peccandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Testes.

63. Quod testes: Aio l. c. 2. quæ h. d. dicta sunt de Notario, dicenda esse de testibus hi enim vnum faciunt cum Notario, tum ad communicandam vim scripturæ publicæ, tum ad alia prædicta.

Princeps remissive.

Quod Principem permittentem vlturas. Aio posse id fieri videtur apud Dian. p. 9. tract. 8. ref. 14.

Cooperatio cum transgressuro præceptum.

64. Cuius decrevit ieiunium violare, inimicum occidere, rem alienam furripere, etiam si ego illi cibos, glutinum, scilicet non subministrarem, sibi enim certo proderet ab aliis, quare merito hic dicitur præceptum transgressum. Titius vero ita est dispositus, ut vbiunque inueniat cibos, eos etiam die verito, comedat, sed tunc de illis actu comedendis nequaquam cogitat, vel quia est gastror viarum, ita est dispositus, ut vbi inuenit cibum, eum accipiat, etiam si furripit: vel quia est vlturas, vbiunque inuenit modum inuitum lucrandi, lucrum extorquet, quare merito dicitur paratus ad peccandum. Notat discrimen; Cuius iam actu interno peccavit hoc singulari peccato, contra præceptum ieiunij, per determinatam illam voluntatem volendi omnino comedere. At Titius nondum actu hoc singulari peccato inuenit deliquit, sed propter illam præuam dispositionem habitalem, statim, oblata occasione, peccabit. Qui facile peccaturus est, non eo ipso dicitur vel transgressus, vel paratus; sic enim his plenus, heu nimis esset mundus: sed requiritur, ut quis versetur in statu malo, sive actuali, sive habituali, ut explicatum est. Iam de vtriusque sigillatim.

65. Quod transgressum, negat Castro Pal. tom. 1. l. 6. d. 6. p. 9. num. 4. me licet posse cooperari, alicui, præstare actionem ex se indifferentem, quia ipse abutatur, negat, inquam, me posse, solum propter hoc caput, quia ipse aliquid peccare decrevit. Concedit Lessius, distinguendo Sanchez.

Primus sic habet, l. c. Non sufficienter excusari eo scilicet quod proximus alius actionibus vlturas esset, si tua non esset, quia hoc conditionalis non tollit, quominus tu causæ sis illius peccati, quia si proximus, v. g. alibi non esset solutus ieiunium, tu, nulla causa intercedente, eamque subministraret, peccare; quia aliquo modo concurreres peccato alterius. At quod alibi proximus solutus sit ieiunium, non immutat tuam concursum qui in se non habet rationem causæ, ergo similiter peccabis.

Lessius sic, l. c. 2. d. 4. n. 24. Non potest intelligi sine causa, & c. supponi causam soluturum ieiunium, quando alibi eum habere non possunt: si enim alio iuri, & ibi conuenerit, non est necesse recusare: quia peccatum non potest imitari, iuxta ea quæ scribit Navarrus, & Cajetanus.

Sanchez l. i. in dec. cap. 7. num. 16. distinguit in hunc modum: Si res in differens sit proxime ad peccatum ordinata, supplet illam non excusatur à mortali: ut nemo excusatur admoventem scalam, vel humeris sustentantem, quando quis vult furari, aut hominem interficere, aut fornicari; quamvis non desit, qui hæc supplet: quia tales actiones tu proxime peccato mala merito dici queunt, nisi causa aliqua excusetur. Si vero res indifferens remaneat, si habent ad peccatum, et vendere agnum infideli, aut velle ad immolandum idolo; fucos mulieri, quos sine velle ad alliciendum iuvenem: tunc probabile censetur tendentem excusari à culpa saltem mortali: si certo sciat, causa non tendente, alterum venditurum: quamvis nulla causa excusans concurrat: Quia in tantum esset peccatum, in quantum supplet illam non excusatur ab usufructu illi actionibus: ut non supplet illam, iam alterius peccatum non excusat: ergo & c. Hæc Sanchez, cuius certe hæc posterior ratio, non posteriorem solum partem

Pars I.

probat, sed vniuersum ut vniuersum ea vitur citatus Lessius. Sed profecto omnes tres sententiae sunt probabiles. Tantum scilicet Doctorum sententia, bonis rationibus innixas, improbabilitatis censura notare nullus audebit.

64. Petrus Potest quis licet invitare ad transgressum præcepti, illum qui modo dicto, iam transgressus est, dicendo, v. g. *Apud me comede, Petrum percutit. Paulum occide, &c.* Respondeo, certum esse, licet absolute nunquam possit, quia tunc invitaret ad peccandum exteriùs, seu ad exequendam malam voluntatem, quam mente transgressus conceperat, quod semper est illicitum: quia actus exterior est peccati interioris complementum; & de hoc loquuntur Doctores, Vasquez, art. 1. de scandalis. n. 17. Castro Pal. l. c. p. 10. n. 2. cum eam invitati omnem fieri posse negat. At sub hypothese sic. Primo: Si omnino velis, cena apud me. Secundo: Si decreveris occidere Petrum, vel Ioannem, occide Petrum. Tercio: Si violare vis Bertam, vel Catharinam, potius viola Bertam, &c. putat Hurtadus 2. 2. d. 173. sec. 12. §. 162. apud Dianam p. 5. tr. 7. ref. 7. citantem Ca. Bo. Azorium ex causa rationabili posse. Idem dic, si quartò sic confusas. Si vis furari à Petro pecuniam, furaris potius frumentum tali pecunia æquivalente, quia invitatio, seu consilium hoc, cum sit conditionatum, videtur honestari posse à causa proportionata; qualis ellet in primo, ne inurbanus quis appareat: in secundo, ne occidatur Ioannes meus consanguineus: in tertio: ne violetur Catharina mea consobrina: in quarto, ut ego habeam facilius pecuniam, quam à Petro expecto. Lege de Lugo tom. 1. de iust. d. 16. sect. 2. §. 2. à num. 51. Si criminofus non decreverat violare, occidere, &c. alterum ex duobus, sed tantum vnum, nil cogitans de altero, non posse me alium, de quo non cogitat, offerre, vel consule: notant ibid. Hurtad. & nos supra n. 12. & 13. de hac re aliquid in sinuauimus.

Cooperatio cum parato ad peccandum.

65. Certum sit, paratum ad peccandum non posse absolute invitari ad actum in se peccaminosum; quamvis ex hypothese possit, eo scilicet modo, & propter eandem rationem, quam ex Hurtado dixi. præcedente: At nunc difficultas est, an quis sine vlla necessitate licet possit parato peccare, absolute offerre peccati occasionem, quæ ex se sit res indifferens: v. g. parato comedere sic ieiunij, liceat suppedicare cibos; An à parato vlturatio liceat mutuum petere; à parato ministrare Sacramenta in mortali, liceat illa exposcere; idque præsciendò ab alia causa, sed ex eo solum, quod illi parati sint ea peccata committere, Nam si parati non sint, alias causas requirit, modo paulò ante explicato, iam patet ex dictis.

66. Ut in superiore difficultate, ita & hic triplex est sententia. Ledesma tom. 2. summa, l. 27. c. 2. d. 4. & Manuel. l. 1. summa. in 2. edit. c. 23. n. 8 (quibus adde de Lugo t. 2. de iust. d. 25. sect. 11. §. 1. n. 134. loquentem de petente sine necessitate vlturas ab vlturario parato) censent posse: Sanchez lib. 1. in decal. c. 7. n. 15, & Castro Pal. l. 1. ref. 6. d. 6. p. 1. c. n. 5. negant Hurtadus, 2. 2. d. 173. sect. 14. §. 174. & Diana p. 3. tr. 7. ref. 8. distinguunt. Ratio prima sententiae est: quia dum tu facis, quod tibi vtile est, & non est malum, estque tale, quo alius rectè vti potest, si non vitatur, sibi imputet.

67. Ratio secunda est: quia ex una parte tu es causa, ut hic, & non hoc singulare peccatum committatur, & ex alia, charitas dicitur, ut quoties commodè potes, non coopereris cum ruina spiritali proximi: At iam commodè potes, quia supponimus in te nullam, adesse causam, ergo, &c. Vides discrimen: In transgressuro, de quo à n. 62. non potest à te impediri peccatum; quia is certè peccavit internè, licet nondum exteriùs. At paratus, de quo hic loquimur, nondum peccavit actu, & ne internè quidem, sed est solum habitu dispositus ad peccandum: propterea ergo hæc secunda sententia docet adesse

T 3

obligatio

obligationem non ponendi eas actiones, ne scilicet concurratur ad peculiare peccatum.

69. Ratio, & simul explicatio tertiae sententiae est: quia non obligamur continere nos actionibus ex se non malis, nec speciem mali habentibus, quando proximus ex pura malitia iis abutitur ad peccandum: est enim tunc scandalum passivum, quod vocant *Pharisaicum*. At quando Proximus peccat ex passione vehementi, id est, ex fragilitate, seu infirmitate; ad quam reducitur etiam ignorantia culpabilis non affectata: tenemur sub poena peccati scandalis (quod vocant *scandalum passivum pusillorum*) nos continere à praedictis actionibus, saltem quando nulla causa adest, cur ea faciamus, ut fuit in tractatu de scandalo. Quare quando proximus (ait haec tertia sententia) est paratus peccare ex malitia, possumus, ut dictum est, cum eo cooperari; quia esset scandalum Pharisaicum, quod non tenemur vitare: At verò quando est paratus peccare ex passione, non possumus? quia est scandalum pusillorum, quod tenemur vitare; & solum causa proportionata nos excusaret.

70. Atque hinc Hurtadus *ibid.* apud Dianam loc. cit. colligit posse semper ab usurariis sine villa causa peti mutuum, etiam signatè ad vias. Ita Sanch. lib. 3. in dec. c. 8. num. 27. Val. Mol. Bann. apud Dian. l. c. Et ex Azorio p. 2. lib. 12. c. 17. q. 7. colligit diana, p. 5. tr. 7. ref. 4. à parato ministrare Sacramenta in mortali, v. g. à Sacerdote pravo, qui in templo confessiones excipit, posse peti, ut ea tibi ministraret, quamvis commodè eadem ab alio habere valeas: quia cum usurarij, & eiusmodi Sacerdos sint parati, non ex passione, sed ex malitia peccant.

71. Et sub praedicta distinctione colligit Valquez, opusc. de scandalo, art. 8. dub. 2. num. 20. & num. 28. mulierem ornata iuxta consuetudinem Patriae, posse domo exire causà audiendi Missam, vel se recreandi, etiam si sciat aliquem, vel aliquos ex malitia peccaturos: at si sciret aliquos ex infirmitate lapsuros, debere se aliquoties abstinere non autem semper; quia pro semper, adest causa excusans, nempe notabile mulieris incommodum. Idem tamen advertit: nunquam iudicandum esse peccatum ex infirmitate, vel ignorantia, nisi cognoscatur qualitas, & conditio personae, de qua timetur. Haec ex illo: quid enim nos de praedicta muliere sentiamus, diximus cum Sanch. *supra* n. 17.

72. Sed adversus hanc tertiam sententiam duo meis Lectoribus propono. Primum, si nos hic sermonem de parato ad peccandum facimus, semper locutio erit ad peccandum, convincitur ex malitia velle peccare: id enim ostendere videtur illud, esse paratum; neque enim qui ex fragilitate peccat, dicitur esse paratus ad peccandum: quare distinctio huius tertiae sententiae locum hic non habebit. Secundò, illa distinctio scandali Pharisaici, & pusillorum, saltem quantum facit ad nos, non videtur sibi constare: cum enim etiam ille, qui peccat mortaliter ex fragilitate, ita supponatur peccare, ut sufficienti portatur de operatione, & sua culpa in peccatum trahatur, à quo absolute posset se cum divina gratia, (quae semper praesto est) liberare; secus enim mortaliter non peccaret: ideo omne mortale peccatum (dicit aliquis) est ex sufficienti malitia constitutum scandalum quod vocas Pharisaicum? & consequenter sine obligatione illud vitandi in hac tertia sententia.

Probabiliorem ergo puto secundam: primam tamen non improbarem; tertia denique propter auctoritatem docentium, ne à probabilitatis finibus excludatur.

CAPITULUM II.

Policrates, seu *Filiorum Instructor*. Dialogi plurima complectens:

De Charitate Debita Parentibus, & Filiis.

Iam propius, his praemissis de Charitate in universum ad Charitatem debitam Parentibus accedamus. Quidem ad meum Lectorem à labore inter legendum suscepto sublevandum, multa ex his quae huic titulo praefixi, Dialogorum more, ac poetica disquisitione animus est. Sic nimirum fiet, ut vilia miscendo dulcibus, & incutiens, in animos multiplicitas huius quatuordecim veritas instilletur.

§. I. Introductio Dialogi.

1. *P*Anormi in Urbe sanctissima, plurimus vbi honestarum numerus incolit familiarum, degebat vir omni virtute praeditus; uxori parihonestate, modestia, prudentia, supra mulieres clarae, à iuvenute coniunctae, Plutogenes nomine, crimino, divitiis affluens, domoque ampla, ac villa non procul ab Urbe sita, omnibus plena amenitatibus, instructus. Is duobus gaudebat filiis, totidem filiabus; sed qui moribus quique suis inter se mirum in modum diffederent. Primogenitus Thermagoras, Patri obediens, domesticus amans; litteris vacans, geniori per omnia similem se praestebat. Minimus omnium Policrates inobediens parentibus, in eisdem iniuriis, moribus perversis, armorum tractationi apprime deditus, rixarum undique ferebat, prodigique effusione domesticum coherantibus Patrimonium: Nec dissimiles fratribus erant duae geminae sorores. Harum enim aetate grandior, nomine Aloisia, vultu quidem non indecoro, sed maiori; quam species exposceret, arrogantia. Veneris vel Iunonis pulchritudinem antecellere se posse, vana putabat. Ad Muliercularem pompas nimis propensa, videri sepius, videtque cupiebat: & nihil amabat magis, quam nuptiarum, similiumque celebratarum coetibus interesse. Contra Metilne germana minor, pulchra facie, pulchrior moribus, id curae & cordi habebat: adolecentes fugere, domi se continere, familiae servire, Parentibus in omnibus praesto esse, matrem subinde templi, incognitae, coque vulgari vestitu frequentantem, pari modestia comitari.

2. Et iam filiorum aetas Patrem grandaeum admonerebat, ut de illis collocandis cogitaret: sed ecce difficultatum acervus. Filia minor in Virginum Monasterium sese abdere, divitiis rebus vacatura, permaximè avehbat, ne dicam, petebat. Id quod genitores iamjam ad senectutem virgines, supra quam credi potest, ægrie molestaeque ferebant. Aloisia anno vigesimo quinto maior adolescenti cuidam infimae satis conditionis ex vicina, se nubere velle, claris verbis, ac perfrecta fronte dicebat, eique favebat miris modis Amica, quae neprem Aloisiam sibi moribus non abfimilem singulari dilectione complectebatur. Nec minor sollicitudo profratribus. Nec Primogenitus Thermagoras apud paternam domum commorari quidem non detestabatur; verum, contra Patris voluntatem, ab uxore ducenda, ut sese litteris totum, ac praestitum virtutis studio literis deberet; abstinere velle, palam profitebatur. Denique Policrates ætatis annorum viginti professionem Hispanicam meditabatur, Aui paterni merita Regi illi propositurus, atque ab eodem stipendium in exercitu deinceps recepturus. Nam propterea à patre arma, & reliqua ad militiam necessaria, peculium nempe Castrense incredibile animi contentione, ac replicatis precibus exposcebat. Deus Immortalis! quantum homo differt ab homine! quantum est inter virtutis cognitiones, moreque dissidium!